

Pihla Keto-Huovinen kok ym.

Kirjallinen kysymys ylitörkeistä rikoksista epäiltyjen vangitsemisen mahdollistamisesta vastaisuudessaakin rikoksen vakavuuden perusteella

Eduskunnan puhemiehelle

Marraskuussa 2025 uutisoitiin murhan yrityksestä ja törkeistä huumausainerikoksista tuomitun rikollisen Carl Björkendahlin kadonneen. Björkendahl oli vapautettuna tutkintavankeudesta odottamassa tuomiota, sillä keväällä 2024 annetun korkeimman oikeuden ennakkoratkaisun perusteella rikoksesta epäiltyä ei enää voida pitää vangittuna pelkästään rikoksen vakavuuden perusteella. Syyttäjä epäilee Björkendahlin piileskelevän ulkomailla.

Pakkokeinolain 2 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan pidättää, jos rikoksesta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin kaksi vuotta vankeutta. Tällaisia niin sanottuja ylitörkeitä rikoksia ovat esimerkiksi murha, tappo ja törkeä raiskaus. Tähän saakka näistä rikoksista epäilty on voitu pidättää jo pelkästään sen perusteella, että kyseessä on tietyn vakavuusasteen ylittävä rikos.

Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisun KKO 2024:20 mukaan mainittu pakkokeinolain säännös on ristiriidassa perustuslain kanssa. Ylitörkeistä rikoksista epäiltyjä ei voida siis enää vangita pelkästään rikoksen vakavuuden perusteella. Ratkaisun mukaan vangitsemiselle tulee olla jokin muu oikeuttava peruste, kuten perusteltu epäily epäillyn pakenemisesta tai todistusaineiston kätkemisestä tai rikosten tekemisen jatkamisesta (ns. erityiset edellytykset karttamisvaaran, sotkemisvaaran tai jatkumisvaaran osalta).

Tällaisia syitä tuomioistuimien ei edellä mainitussa Björkendahlin tapauksessa katsonut olevan, vaikka tuomittiin on järjestäytyneen rikollisryhmän jäsen ja hän on tehnyt paljon vakavia rikoksia. Hänen nykyisen toimintansa perusteella on pidettävä mahdollisena, jopa todennäköisenä, että hän jatkaa rikollista toimintaansa.

Ratkaisu ja sen vaikutukset johtavat rikosprosessiketjun eri toimijoiden työmäärien kasvuun poliisin joutuessa tekemään paljon töitä löytääkseen pakoilevat henkilöt. Tämä vaatii niin henkilöresursseja kuin rahaa. Toisaalta lienee selvää, että vangittujen kantelut vangitsemisen jatkamisesta KKO:n ratkaisun myötä lisääntyvät. Ratkaisun myötä tuomioistuinten pitkien käsittelyaikojen ongelma myös korostuu.

KKO:n ratkaisu vangittuna pitämisen erityisistä edellytyksistä tuomioharkinnan aikana on aiheuttanut kestäättömän tilanteen. Esimerkiksi törkeissä huumausainerikoksissa vastaajilla on

Kirjallinen kysymys KK 418/2025 vp

useimmiten kontakteja ulkomaille ja resursseja pakenemisen mahdollistamiseksi. On hyvin epätodennäköistä, että ihminen tulisi vapaaehtoisesti suorittamaan vuosien vankeusrangaistusta, eikä eurooppalaista pidätysmääräystä (EAW) voida tehdä pelkän tuomiolla vangitsemisen perusteella ennen lainvoimaisuutta. Tästä saatiin konkreettinen muttei ainutkertainen esimerkki edellä kuvatussa tapauksessa.

On vaarana, että vangitseminen muuttuu joissain tilanteissa epätarkoituksenmukaisen vaikeaksi. Vangitseminen ei voi tietenkään olla mielivaltaista, eikä se ole sitä myöskään ylitörkeiden rikosten kohdalla aiemminkaan ollut. Myös ylitörkeiden rikosten osalta on jo ennen ratkaisua huomioitu niin yleiset edellytykset kuin pakkokeinojen käyttöä rajoittavat yleiset periaatteet (suhteellisuus-, vähemmän haitan ja kohtuullisuusperiaate). Ylitörkeidenkin rikosten osalta on siis aina arvioitu muun muassa sitä, ettei vangitseminen ole kohtuutonta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta ylitörkeistä rikoksista epäiltyjen vangitseminen ei muodostu epätarkoituksenmukaisen vaikeaksi ja tuomitut seuraamukset saadaan tehokkaasti pantua täytäntöön?

Helsingissä 28.11.2025

Pihla Keto-Huovinen kok
Atte Harjanne vihr
Päivi Räsänen kd
Saku Nikkanen sd
Pauli Kiuru kok
Janne Jukkola
Aleksi Jäntti kok
Mia Laiho kok
Heikki Vestman kok
Milla Lahdenperä kok
Juha Hänninen kok
Martin Paasi kok
Maaret Castrén kok
Markku Eestilä kok
Vesa Kallio kesk
Mira Nieminen ps